

Narodenie syna zaslúbenia – Izák

Opäť prešiel nejaký čas. Abrahám prebýva so svojou rodinou v dúbrave (dubovom lese) na planine Mamreho (1. Mojžišova 18). Sára je naďalej nielen neplodná, ale už aj vo veku, kedy žene pominulo obdobie plodnosti. S manželom klesajú vo viere v naplnenie zaslúbenia o synovi Izákovi. Boh sa im opäť zjaví a posilňuje ich slabnúcu vieru: „Či je azda nejaká vec nemožnou Hospodinovi?“ (18:14). Hospodin má všetku moc a všetku vládu. Vládne aj nad smrťou. Kriesi z mŕtvych. Pre neho nie je nemožné dať život tam, kde života niet (neplodná Sára a Abrahám vo vysokom veku). Toto je zásadná zložka viery Abraháma a aj nás, ktorí sme uverili: Boh kriesi mŕtvych, dáva život tam, kde života niet, dáva nové narodenie tým, ktorí sú mŕtvi vo svojej starej prirodzenosti (vo svojich hriechoch a previneniach, Efezským 2:1-5). Dáva večný život tým, ktorým patrí večné zahynutie. Boh Abrahámovi a Säre potvrdzuje zaslúbenie o Izákovi: „Na určený čas zase sa navrátim k tebe podľa času života, a Sára bude mať syna“ (18:4). Keď mal Abrahám 100 rokov, zaslúbenie sa naplnilo. Sára počala a porodila syna Izáka (1. Mojžišova 21. kapitola).

Zmluvný rozdiel medzi potomkami – Izák a Izmael

Keď Boh opätovne potvrdil Abrahámovi zmluvu zasľúbení a rozšíril ju na jeho „semeno po ich pokoleniach“ (17:7-8), vyčlenil Izmaela, aby nebol pod tou istou zmluvou zasľúbení ako Izák: „Ale svoju zmluvu postavím s Izákom“ (17:19,21). V tomto spočíva absolútne zásadný rozdiel medzi Izákom a Izmaelom. Boh uzavrel zmluvu medzi sebou a Izákom, ale nie medzi sebou a Izmaelom. Prečo? Definitívne to odkrýva až novozmluvné zjavenie, hoci náznaky toho sú už v starozmluvných písmach (Malachiáš 1:2). Je to Božie zvrchované rozhodnutie podľa jeho vlastného preduloženia, podľa vyvolenia milosti. Dôvod je ten, že Izmael je „syn podľa tela“ (len prirodzený, fyzický, telesný potomok) a Izák je „syn zasľúbenia“. Túto hlbokú skutočnosť, tieto veľké pravdy naplno odkrýva až novozmluvné Božie slovo (Rímskym 9:8). A predsa, krok po kroku, sú odkrývané už v starozmluvných udalostiach v tom, ako Boh koná s jednotlivými Abrahámovými potomkami a potomstvami.

Na tomto mieste si zatiaľ všimnime dve podstatné skutočnosti:

1) Zmluva, ktorú Hospodin uzavrel s Abrahámom (15:9-21), je večná zmluva. Prechádza z Abraháma na Izáka, ale neprechádza z Abraháma na Izmaela.

2) Zmluva, ktorá prechádza z Abraháma na Izáka, prejde aj z Izáka na jeho semeno (potomka či potomstvo), avšak Izmaelovho potomstva sa táto zmluva nijako netýka. Preto bude existovať zásadný rozdiel nielen v tom, ako bude Boh konať vo svojej prozreteľnosti a vo svojom večnom pláne s Izmaelom a ako s Izákom, ale aj s celým Izmaelovým a s celým Izákovým potomstvom.

Boh rozšíril svoju zmluvu s Abrahámom nielen na Izáka, ale aj na Izákovo semeno (potomka či potomstvo): „A postavím svoju zmluvu s ním (Izákom) za večnú zmluvu, a tak i jeho semeno po ňom“ (17:19). Už tu by nám mohla napadnúť otázka: „Semenom“ v tomto verši označuje Izákovo „potomstvo“ ako také, teda všetkých jeho telesných potomkov, alebo len jedného špecifického potomka? Odpoveď dajú udalosti, ktoré sa odohrávajú v živote Izáka, a ich novozmluvný výklad.

Zmluvný rozdiel medzi potomkami – Jakob a Ezav

Vyššie spomínaný Boží výber, rozčleňovanie potomkov a potomstiev, pokračuje ďalej aj v prípade Izákovho potomstva. Izákovi sa narodili dvaja synovia, dvojčičky Ezav a Jakob. Jakob je neskôr premenovaný na Izraela. Božie zaslúbenia a zmluva s Abrahámom a s Izákom prechádza na Jakoba, ale neprechádza na Ezava. Boh dáva zaslúbenie Jakobovi: „A hľa, Hospodin stál nad ním a riekol: Ja som Hospodin, Boh Abraháma, tvojho otca, a Boh Izáka (všimnime si, že nehovorí Boh Izmaela, alebo Boh Izáka a Izmaela); zem, na ktorej ležíš, dám tebe a tvojmu semenu. A tvojho semena bude ako prachu zeme, a rozmôžeš sa na západ, k moru, i na východ, na sever i na juh, a požehnané budú v tebe všetky čleade zeme a v tvojom semene. A hľa, ja som s tebou a budem ťa chrániť všade kamkoľvek pôjdeš, a navrátim ťa do tejto zeme, lebo ťa neopustím, dokiaľ len nevykonám toho, čo som ti hovoril“ (1. Mojžišova 28:13-15). Tie isté zaslúbenia, ktoré Boh dal Abrahámovi, dal aj Jakobovi. Žiadna takáto zmienka sa v Písmach nevzťahuje na Ezava. Ani sa nikde Hospodin nenazýva Bohom Ezava alebo Bohom Jakoba a Ezava. Platnosť zmluvy s Abrahámom je aj teraz zúžená rovnako tak, ako bola zúžená zo všetkých Abrahámových synov len na Izáka. Pri Izákových synoch je zúžená len na Jakoba (Izraela).

Abrahámovská zmluva je potom ďalej v Písmach opísaná už ako zmluva, ktorú uzavrel Hospodin s Abrahámom, s Izákom a s Jakobom (2. Mojžišova 2:24; 3. Mojžišova 26:42; 2. Kráľov 13:23). Hospodin neuzavrel zmluvu s Ezavom ani nedal Ezavovi zaslúbenia, ktoré dal Jakobovi. Preto bude existovať rozdiel medzi potomkami (potomstvom) Ezava a potomkami Jakoba. Aj potomkovia Ezava sa stali národom a mali svojich kráľov, aj títo všetci sú Abrahámovým prirodzeným (telesným) potomstvom. Potomkovia Jakoba (12 kmeňov) sa stali izraelským národom, Božím vyvoleným ľudom – a aj oni sú Abrahámovým prirodzeným potomstvom.

Na otázku, v čom spočíval rozdiel medzi Izákovými potomkami Ezavom a Jakobom, odpovedá až novozmluvné zjavenie (poodkryté je to už v Malachiášovi 1:2-3): „A nie len to, ale aj Rebeka počala z jedného, z Izáka, nášho otca. Lebo ešte keď sa neboli narodili ani neboli vykonali ničoho dobrého alebo zlého – aby zostávalo preduloženie Božie podľa vyvolenia, nie zo skutkov, ale z toho, ktorý povoláva – ešte vtedy jej bolo povedané, že väčší bude slúžiť menšiemu. Ako je napísané: Jakoba som miloval a Ezava som nenávidel“ (Rímskym 9:10-13). Jediný rozdiel medzi Ezavom a Jakobom bol v „preduložení Božom podľa Božieho vyvolenia“.

Ezav však, podobne ako Izmael, neostal úplne zavrhnutý a bez požehnaní. Pretože aj on je telesným potomkom Abraháma (je jeho vnuk), dostal aj on a jeho potomstvo podobné požehnanie, aké boli zaslúbené Abrahámovi: Dostal zem, nie však zaslúbenú zem Kanaán, ale zem okolo vrchu Seir, a vzišiel z neho národ. Pretože bol Izákovým synom, aj on dostal požehnanie od svojho otca, avšak iné ako syn Jakob. To, že ako Abrahámov telesný potomok dostal zemské požehnanie (on a jeho potomstvo – národ Edom – dostali zem do vlastníctva), vidíme aj na nasledovnej udalosti. Keď je izraelský národ vykúpený z otroctva v Egypte a putuje do zaslúbenej zeme (Kanaánu), tak im Boh nedovolí prejsť cez zem danú Ezavovmu potomstvu s vysvetlením, aby ich nedráždili, lebo im z tejto zeme nedá ani piadť, pretože ju dal Ezavovi, lebo aj Ezav je potomkom Abraháma (5. Mojžišova 2:5). Nakoniec sa však Božie preduloženie a vyvolenie odrazí aj v tejto zemskej rovine: „Či nebol Ezav Jakobovi bratom? hovorí Hospodin. A miloval som Jakoba a Ezava som nenávidel; obrátil som jeho vrchy na púšť a jeho dedičstvo som dal šakalom pustiny. Keď povie Edom: Porazení sme, ale zase vystavíme rúmy, takto hovorí Hospodin Zástupov: Oni budú stavať, a ja budem boriť, a nazvú ich územím bezbožnosti a ľuďom, na ktorý sa hnevá Hospodin a tak až na veky“ (Malachiáš 1:2-4).

Zmluva, ktorá je v Písmach opísaná ako zmluva, ktorú učinil Hospodin s Abrahámom, s Izákom a s Jakobom a ktorú sme nazvali „abrahámovskou zmluvou“, je postavená na zaslúbeniach. Týka sa naplnenia zaslúbení daných Abrahámovi (a Izákovi a Jakobovi). Svojím charakterom je to zmluva postavená (zazmluvnená) na základe milosti – je to zmluva povahy milosti.